

1. Забезпечення вправ на висловлювання власних думок.
2. Забезпечення навчально-методичного матеріалу за принципом порівняння різноманітного музичного матеріалу, тлумачень емоційно-образного змісту твору, визначення на слух манери відомого музиканта-виконавця.
3. Вибір музичних творів до творчої діяльності учнів.

Стрижнем руху, що підвищує результативність системи формування готовності до творчої діяльності є цілеспрямоване навчання, в основу якого покладено мету створення власної художньої конструкції на основі включення в діяльність механізмів спонтанної творчості та її корекції із сформованими інтелектуальними якостями. Це зумовлено вирішенням спеціальних завдань, створенням демократичних засад, організацією та неформальною колективною діяльністю в процесі ролевих ігор, які сприяють формуванню мотивації та потреб у активній творчій діяльності.

Список використаних джерел

1. Кондрашова Л.В. Морально-психологічна готовність студента до вчительської діяльності. / Лідія Валентинівна Кондрашова. – К.: Вища школа, 1987. – 53 с.
2. Смирнова Л.О. Пріоритети сучасної музичної педагогіки у формуванні творчої особистості / Л.О.Смирнова // Духовність і художньо-естетична культура. – К., 2000. – Т.17. – С. 226 – 233.

В.І.Павленко

**ВИБІР ОПТИМАЛЬНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ НА ЗАСАДАХ
КВАЛІМЕТРИЧНОГО ПІДХОДУ**

Стаття розкриває сутність кваліметричного підходу та особливості його застосування в освіті. Використовуючи цей підхід автор розробив кваліметричну модель вибору оптимальних форм та методів науково-методичної роботи в сільській школі.

Статья раскрывает сущность кваліметрического подхода и особенности его использования в образовании. Используя заявленный подход, автор разработал кваліметрическую модель выбора оптимальных форм и методов научно – методической работы в сельской школе.

The article reveals essence an qualimetric approach and particularities of its use in education. Using this approach, author has developed qualimetric pattern of the selecting the optimum forms and methods of scientifically-methodical work in rural school.

Організація науково-методичної роботи буде ефективною,

якщо керівники і педагогічний колектив навчального закладу при виборі форм і методів науково-методичної роботи будуть використовувати не інтуїтивний, а науковий підхід. У зв'язку з цим, за доцільне вважається використання для обробки інформації і визначення перспектив розвитку науково-методичної роботи, – математичних методів.

Використання математичних методів веде до точного кількісного опису явищ, сприяє чіткому визначенню понять та їх співвідношень, дозволяє знаходити нові шляхи проникнення в характер об'єктивної дійсності, відкривати закономірні зв'язки явищ, які вивчаються, точніше передбачати розвиток цих явищ в різних умовах і краще управляти цими процесами.

Навчально-виховний процес, науково-методична робота мають характеристики, що відображають якісні параметри кінцевого продукту. Отже, для добору адекватних особливостям внутрішньошкільної науково-методичної роботи форм і методів, запропоновано кваліметричний підхід.

Кваліметричний підхід передбачає кількісне описання якості предметів або процесів (кількісне оцінювання якості).

Термін “кваліметрія” (від лат. “квалі” – якість та грец. “метро” – виміряти) означає порівняно нову наукову дисципліну, що вивчає методологію та проблематику розробки комплексних кількісних оцінок якості будь-яких об'єктів (предметів, явищ, процесів) [6, с.4]. Вона поділяється на теоретичну і прикладну. Теоретична кваліметрія абстрагується від конкретних об'єктів і вивчає загальні закономірності та математичні моделі, що пов'язані з оцінюванням якості. Предметом теоретичної кваліметрії є підвищення точності і зменшення трудомісткості кількісних оцінювань якості та обґрунтування сфер найбільш раціонального використання кожного з кваліметричних методів. Прикладна кваліметрія розробляє методи кількісного оцінювання якості.

У теперішній час розвивається педагогічна кваліметрія. Термін “педагогічна кваліметрія” був сформульований С.Марченко [4] і означає використання методів кваліметрії при оцінці психолого-педагогічних та дидактичних об'єктів.

Основи педагогічної кваліметрії закладені в працях перш за все радянських вчених, присвячених питанням досліджень педагогічних явищ як об'єктів вимірів: С.Архангельського, Б.Бітаноса, П.Воловіка, М.Грабаря, Л.Ітельсона, В.Огорелкова, М.Розенберга, О.Сохора, Л.Фрідмана. Серед зарубіжних вчених, які

зробили внесок в становлення педагогічної кваліметрії, треба відзначити А.Анастасі, Р.Аткінсона, Р.Буша, Дж.Гласса, Дж.Стенлі. Аналіз бібліографії з питань вимірів в педагогіці і кваліметрії показує, що у нас в країні та за кордоном розроблялись і застосовувались на практиці десятки різних методик оцінки якості педагогічних об'єктів і процесів, але, як правило, на емпіричному рівні, без використання методів кваліметрії.

У педагогічній кваліметрії розглядаються як загальні проблеми вимірів в педагогіці та дидактиці, так і конкретні задачі, пов'язані з вимірами і педагогічними дослідженнями, такі, наприклад, як розробка параметрів вимірів знань учнів (М.Алексєєв, Л.Болотник, О.Левін, М.Соколова), педагогічної експертизи (В.Черепанов), оцінка складності навчального тексту (Я.Мікк).

Основним методом педагогічної кваліметрії є метод групового експертного оцінювання (метод Дельфі) [5, с.115-121]. Основною методикою педагогічної кваліметрії є групове експертне оцінювання. За допомогою цієї методики проводиться формування колективного судження. Основним правилом групового експертного оцінювання є створення умов для індивідуального опитування експертів (вони не повинні спілкуватися і обговорювати будь-які питання). Для проведення групового експертного оцінювання добираються кваліфіковані професіонали – експерти. Заздалегідь складаються питання, які пред'являються експертам. Вони виставляють бали (бальну оцінку або ранг) проти кожного питання. Потім проводиться статистична обробка результатів опитування. Завершується цикл повторним пред'явленням анкет для остаточного узгодження за результатами обробки. Цикл експертизи повторюється 3-4 рази. Результати багатьох експериментів підтверджують гіпотезу про велику надійність колективної експертної думки порівняно з індивідуальною.

Мета статті – висвітлити можливості та алгоритм застосування запропонованого підходу для створення кваліметричної моделі добору оптимальних форм і методів науково – методичної роботи в сільській школі.

Розробка кваліметричної моделі добору оптимальних форм і методів науково-методичної роботи здійснювалась відповідно до алгоритму, визначеного в роботі О. Касьянкової [3].

В основу розробки кваліметричної моделі покладено загальну структуру діяльності людини. Спираючись на роботи В.Беспалька [1], В.Давидова [2], Д.Ельконіна, визначено, що

діяльність складається з орієнтовної, виконавчої та контрольної-коригуючої частин. Кожна частина у загальній схемі діяльності має специфічну функцію і структуру. Орієнтовна частина визначає мету, умови діяльності, послідовність дій; виконавча – точність і якість цієї роботи; контрольна-коригуюча – її усвідомлення, результати й регулювання.

На підставі сказаного визначено параметри кваліметричної моделі. Так, орієнтовна частина діяльності характеризується параметром “Забезпечення умов для оптимального вибору форм і методів науково-методичної роботи для її ефективної роботи”.

Виконавча частина представлена параметром “Реалізація форм і методів науково-методичної роботи на різних етапах її організації”.

Контрольно-коригуюча частина – одна із стрижневих, тому що на цьому етапі підводяться підсумки, оформляються висновки про зміни, які відбулися у науково-методичній роботі, та приймаються рішення про регулювання тих його ланок, де є відхилення від визначеної мети і завдань. Науково-методична робота передбачає висновок про навчальні досягнення учнів, рівень професійно-педагогічної компетентності вчителів, зміни, що відбулися у діяльності навчального закладу в цілому.

Тому до моделі введено параметр “Результативність застосування форм і методів організації науково-методичної роботи у школах сільської місцевості”.

Показники параметрів, критерії показників кваліметричної моделі визначались на основі державних унормованих вимог щодо науково-методичної діяльності педагогів (Закон України “Про загальну середню освіту”, Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI ст., Державна програма “Вчитель”, Положення про методичний кабінет середнього закладу освіти, Положення про методистів-кореспондентів інституту післядипломної освіти, Положення про загальноосвітній навчальний заклад, Типове положення “Про атестацію педагогічних працівників України” та ін.) та виокремлених особливостей організації науково-методичної роботи в школах сільської місцевості.

Створення кваліметричної моделі передбачає визначення ваги параметрів, показників, критеріїв.

З цією метою було створено групу із 25 експертів, в яку ввійшли керівники, досвідчені вчителі шкіл та працівники районного відділу освіти.

У кваліметрії прийнято, що закон розподілу експертних оцінок F_q наближається до нормального закону розподілу, якщо виконуються такі умови:

- 1) число експертів $N > 10$;
- 2) значення показників експертної вірогідності сумарне для кожного експерта;
- 3) опитування проводиться упродовж одного туру без обговорення, тобто індивідуальні експертні оцінки незалежні.

Спочатку визначається вага параметрів організації науково-методичної роботи.

Оскільки параметрів організації науково-методичної роботи 3, а саме:

- 1 – забезпечення умов оптимального вибору форм і методів науково-методичної роботи для її ефективної організації;
- 2 – реалізація форм і методів науково-методичної роботи на різних етапах її організації;
- 3 – результативність застосування форм і методів організації науково-методичної роботи у школах сільської місцевості, то експертам пропонується за 3-бальною шкалою проранжувати вказані складові моделі. Результати унаочнено в таблиці 1.

Таблиця 1

	1	2	3	Σ	V_i
Параметр 1	1	10	14	63	0,37
Параметр 2	4	12	9	55	0,33
Параметр 3	8	8	9	51	0,30

Як бачимо із таблиці 2, за першим параметром 4 експерти виставили 1 бал, 12 експертів – 2, 9 – 3 бали. Підраховуємо загальну кількість балів для першого параметра: $1 \times 4 + 2 \times 12 + 3 \times 9 = 55$. В аналогічний спосіб підраховуємо за параметром 2 і 3. Далі підраховуємо загальну кількість балів за параметром 1, 2, 3: $55 + 63 + 51 = 169$. Визначаємо вагу (V_i) кожного параметра. Для цього кількість балів за параметром треба розділити на загальну кількість балів:

$$V_1 = 55 : 169 = 0,33; V_2 = 63 : 169 = 0,37; V_3 = 51 : 169 = 0,30$$

Аналогічно знаходимо вагу показників і критеріїв.

Загальна оцінка оптимальності форми і методу відповідає середньовиваженій арифметичній залежності:

$$O = V_1 \times \Pi_1 + V_2 \times \Pi_2 + V_3 \times \Pi_3,$$

де V_i – вага параметру; Π_i – ступінь вияву показників,

критеріїв кожного параметру.

Ступінь вияву критерію в практичній діяльності визначається за такою шкалою:

- 1 – повна відповідність вимогам;
- 0,75 – часткова позитивна відповідність вимогам;
- 0,50 – урівноважена відповідність вимогам;
- 0,25 – частково-негативна відповідність вимогам;
- 0 – повна невідповідність вимогам.

Ступінь оптимальності обраної форми або методу науково-методичної роботи у даному навчальному закладі визначається за шкалою:

- 1,00 – 0,75 – форма або метод науково-методичної роботи доцільні;
- 0,74 – 0,50 – форма або метод науково-методичної роботи допустимі до використання;
- 0,49 – 0,0 – форма або метод науково-методичної роботи на даному етапі її організації і в існуючих умовах недоцільні до використання.

Реалізація змісту науково-методичної діяльності буде повною та ефективною, якщо будуть застосовуватися збалансовані форми і методи, що визначаються на основі кваліметричної моделі, параметри, показники і критерії якої визначені з урахуванням специфіки сільської школи.

Визначенню адекватних науково-методичній роботі форм і методів її здійснення сприятиме використання розробленої кваліметричної моделі, оскільки вона враховує якісно-кількісні характеристики науково – методичної діяльності, особливості навчального закладу, регіональні та місцеві умови.

Список використаних джерел

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989. – 190с.
2. Давыдов В.В. Проблемы развивающего обучения: Опыт теорет. и эксперим. психолог. исследования. – М.: Педагогика, 1986. – 210с.
3. Касьянова О.М. Моніторинг в управлінні навчальним закладом / О.М.Касьянова Управлінський супровід моніторингу якості освіти / Т.Б.Волобуєва. – Х.: Видав. гр. "Основа", 2004. – 96с.
4. Марченко Е.К. Методы квалиметрии в педагогике. – М.: Просвещение, 1979. – 198с.
5. Методы педагогических исследований / Под ред. А.И.Пискунова, Г.В.Воробьева. – М.: Педагогика, 1979. – 256с.
6. Орлов А.А. Мониторинг инновационных процессов в образовании // Педагогика. – 1996. - №3. – С.9-15.